Број 61. У Новом Саду, у четвртак 19. марта (1. априла) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налазе се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Пад угарске владе.

Још неколико дана биће говора о оном крвавом сукобу, који је требао бити са Србијом, па ће разговор о томе занемити. Тај рат је умро. Али се већ чује поклич: Живио рат! Истина рат без крви и топова, али рат очајан, рат између Угарске и Аустрије, а у питању самосталне угарске банке.

Дабогме, то се само тако каже: Рат због угарске самосталне банке. А у ствари се ту тиче и самосталног угарског ђумрука и опште — самосталније Угарске. Самостална угарска банка је први корак на оном путу, на који пут Угарска мора да наиђе, ако не жели да пропадне А самостална угарска банка, као први корак на томе путу, наићи ће у Аустрији на најјачи отпор.

Познато је, да се коалициона угарска влада између себе сложила, да тражи картелну банку. Савез угарске и аустријске банке. То не би био савез две потпуно самосталне банке, које могу ући у савез, а могу и не ући. Тај би савез био унапред удешен, па би се тек онда створиле две банке као савезнице, са везаним рукама.

Јасно је, да ово није оно исто, што је потпуно самостална угарска банка, која може после радити шта хоће, свезивати се или несвезивати. Па опет, данас је постало јасно, да Аустрија неће да пристане ни на картелну банку.

За кратко време биће ствар објављена и онда долази оставка коалиционе угарске владе. Кошут је изјавио, да ће се борити за самосталну угарску банку, ако не може да се оствари картелна банка. С њим ће и његови. Али мађарска уставна странка и мађарска пучка странка неће ући у борбу за самосталну угарску банку. Те странке држе, да се то данас не може извести.

И шта ће бити онда? То је питање, које лебди свима на уснама. Мађарска независна странка нада се, да ће она доћи на владу, кад коалициона влада падне. А ко би други и дошао? Та она има већину над свима другим странкама заједно. Тако би то требало да буде. Али под каквом лозинком би дошла мађарска независна странка на владу? Под лозинком: Независна угарска банка. А у Бечу о том ни да чују. И врло је тешко замислити, да ће се ствар тако решити, бар не одмах.

Мађарска уставна (Андрашијева) странка нада се да ће под тешким приликама, које ће сад наступити, морати да дође до новог груписања странака. Та се странка нада, да ће Кошут, а с њим још неки његови пристати, да узму што се може добити, а напустиће за сад самосталну банку. С њима би се стопили чланови уставне странке. Тако би постала јака влада, али би остала и јака опозиција из мађарске независне странке, а та би опозиција ширила, развијала до бољих времена мисао самосталне банке и свега што с њом стоји у свези.

Питање је: Хоће ли Кошут и многи његови наићи на то. И би ли онда опозиција, која би отпала од њега, била тако питома, као што ју жели гроф Андраши.

Оно о чему сањају данас чланови мађарске независне странке, тешко је извести у Бечу; оно о чему сањају чланови мађарске уставне странке, тешко је извести у мађарском народу.

Но има још неких који сањају. То су тако звани, дарабанти. То су чланови пропале мађарске либералне странке и они који су с њима држали под Фејервријем. То су они, који стоје у неком бечком буџаку као прут. И то прут, којим се прети. Ако нећете лепо, доћи ће опет дарабанти. Они ће наћи себи савезника, они ће владати потпуно неуставно, они ће већ спровести изборе како знају, па ће добити и већину.

Ово су три најближе могућности. Али све три необично тешке. И није ни мало искључено, да ће се догодити нешто че тврто, може бити и десето.

Треба узети на ум и Босну и Херцеговину. Шта ће бити с њом? Ко ће ис користити те две покрајине. Ту су по среди нови економски и политички интереси. А где год је то по среди, где год се уме шају нове, јаке прилике, тамо долази до нових политичких комбинација, мешавина творевина па и изненађења.

За данас је још најбоље да не прори чемо ништа. Указали смо само на оно, око чега се ради. А ово су питања о којима ћемо морати још и сувише много писати.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Представка великих сила и Народна Скупштина.

Јуче пре подне одржана је у Београду тајна седница српске Народне Скупштине, на којој је српска влада саопћила представку великих сила упућену Србији и као и одговор Србије Аустроугарској, који су велике силе споразумно утаначиле. После тога владина саопћења отпочела је врло живахна расправа, која је трајала 2 ½ сата. У јавној седници прочитала је влада поново представку великих сила. Представка је саслушана у великој тишини и одмах је седница закључена.

Одговор Србије.

Јуче по подне предао је српски посланик у Бечу, Ђорђе Симић аустроугарском министарству спољних послова одговор Србије, који је усвојила и Народна Скупштина у тајној седници. Тај одговор гласи:

„Србија признаје, да створени положај гледе Босне и Херцеговине не дира у права Србије и према томе прилагодиће се одлукама, које ће велике силе донети у ствари 25 чланка берлинског угов ра Поступајући по савету великих сила, Србија се обвезује, да ће напустити становиште пр теста и опирања, на коме у ствари анексије стоји од октобра месеца прошле године; да ће изменути садањи правац своје политике према Аустроугарској и да ће у будуће према Аустроугарској подржавати пријатељски суседнички однос. Сходно тим изјавама и уздајући се у мирољубивост Аустроугарске Србија, стање своје војске у погледу организације, размештаја и броја, своди на ону меру, каква је била с пролећа 1908. год Разоружаће и отпустиће добровољце и чете и спречаваће, да се на њеном земљишту образују нове, нередовне чете“.

Изјава министра Пашића.

Јуче је како јавља „Мађарорсаг“ у клубу старијих радикала изјавио министар Никола Пашић, како Србија садању своју недаћу може тим лакше да поднесе, што она значи само тренутни крпеж положаја. Српска је влада уверена, да са да треба попустити. Разрачунавање са Аустроугарском засада остаје нерешено Нека се данас само веселе у Бечу, али није далеко време, када ће Србија добити задовољштине за ово, што се сада догодило:

Држање Црне Горе.

Берлински лист „Локаланцајгер“, пише како ће велике силе и у Црној Гори посредовати у истом смислу, као и у Београду. — То до сада није учињено и не зна се, да ли ће бити: — Будимпештански листови јављају, како је кнез Никола саопћио српској влади, да не одобрава садањи поступак јој а да ће он остати на досадањем своме становишту. Ну и будимпештански листови додају, како српски иначе добро обавештени кругови, не знају ништа о том саопћењу кнеза Николе.

Расположење у Русији.

„Фосовим Новинама“ јављају из Петрограда, како је јавно мнење у Русији врло раздражено због оваког исхода заплета у ствари анексије. Претседник државне думе, Комјаков, изјавио је, како би рат у овом тренутку могла желети само Енглеска. Али признање анексије таква је срамота, за какву се не може наћи извине. Он лично је против рата, али држи, да није ништа учињено, да се рат отклони Пораз руске дипломације само ће подстаћи револуционарну пропаганду — Октобриста Гучков рекао је, да би босанско херцеговачко питање најбоље могао решити међународни суд. Анексија Босне и Херцеговине и поступак Аустроугарске не значи понижење, срамоту само Русије, него читавог образованог света.

Италија се поправља — бар речма.

Признање Аустроугарске Немачкој на истрајној и верној савезничкој потпори, није остало незапажено код трећег савезника — Италије. И из Рима хоће сада да докажу, како су они били верни своме савезнику при данашњој му кубури Један полузваничан брзојав из Рима каже, како Италија у овом заплету око анексије уопће није играла прескромну или баш несрећну улогу, како тврде противници министра Титонија. — Талијанска влада вршила је све оне дужности, које јој налажу њени интереси и њен савезнички однос. Она није хтела да се истиче, али је од почетка заплета стојала на становишту, које одговара духу савезничке верности, као и захтевима за одржање мира. Италија је саветовала и у Београду и на Цетињу на умереност. Па узнела је онај повољни предлог за програм европске конференције Све то сведочи, да је Италија ревносно и лојално настојавала, да се отклони опасност тешке кризе, која већ месецима стеже Европу. Много се говори већ и то, што су у Риму сматрали потребним, да овако указују на савезничку верност Италије Сад треба само, да се и поверује — речма јој.

Европска конференција.

У турским владиним круговима говори се, да ће ускоро доћи до споразума између великих сила и гледе програма европске конференције. Чим то буде, сазваће се конференција и то по свој прилици крајем априла. Конференција ће бити или у Риму или у Паризу.

Оставка краља Петра.

„Пештанском Лоју“ јављају из Београда, како је српски министар правде Рибарац, када је у клубу националиста препоручивао да клуб потпомогне владу у Народној Скупштини, додао, да ће краљ Петар, чим се реши сукоб са Аустроугарск м, поднети оставку на престолу у ко.

рист престолонаследника Александра Краљ је то изјавио у министарском савету Краљ Петар тражи само мировину од 250 хиљада динара и једну вилу на Ривијери, где ће живети као приватан човек.

Суђење због велеиздаје

Расправа од 17. (30.) марта

— ДВАДЕСЕТИ ДАН. —

Наставља се преслушање двадесет петог оптуженика Симе А. Живковића, свршеног правника.

Претседник пита, да ли је радио за „Привредник“ да се деца намештају за шегрте.

Оптужени: Нисам, јер сам имао друга посла.

Претседник пита о календару „Вардару“ и „Колу српских сестара“ у Београду.

Оптужени: Познати су ми, али само из новина.

Претседник пита о путовању овострах Срба у Београд, о конгресу земљ. за друга у Земуну и о југо-лов. изложби.

Оптужени: Та су путовања имала само културну сврху, а никако политичку.

Претседник: Ви наглашавате, да радите на културном уједињењу Јужних Славена, а овамо никад не спомињете име којег јужно-словенског народа, него истичете само српско име. А с друге стране види се и по бојкоту и одељивању од Хрвата, да ваш рад није имао културну, него баш политичку сврху.

Оптужени: Не стоји, да се у унутрашњем раду говорило само о културном уједињењу Срба, а не Јужних Славена. Ми се нисмо борили ни за какав територ, него само за то да народ у овој земљи буде материјално напредан и да буде што просвећенији и свеснији. Ни друга чињеница не стоји, да смо ми искључивали хрватско име. — Баш напротив Ја сам у Горском Котару први био који сам баш упућивао Хрвате, да се увек таквим истичу.

Вотант Куштпита, који је жупан био, кад је општина њихова добила право да уређује ћирилицом.

Оптужени: Био је поджупан Фодроци, који је и потписао ту одредбу.

Куштп: Како можете багателизирати исказе сведока, које нисте ни чули?

Оптужени: Ти људи, који су већином франковци, могу и криво да се закуну, па да по свом мишљењу не учине криво.

Државни одветник: Ја ћу вам изнети неколико чињеница, из којих ће се видити, да сте ви заиста великосрпски пропагатор. Ви сте одличан члан самосталне странке, ви сте ширили „Српско Коло“, ви сте радили на организацији „Српског Сокола“, ви сте говорили у „Соколу“ говоре. А и сам начин ваше одбране доказује, да сте ви велико српски пропагатор. То су, ето, чињенице из којих се може закључити, да сте велико-српски пропагатор.

Оптужени: Велика је разлика између српског и велико-српског пропагатора. Српски пропагатор мора бити сваки Србин. Сваки Србин мора радити на просвећивању и бољитку свог народа. — Побија затим темељито све Акуртијеве „чињенице“

Државни одветник тврди и даље, да све „појаве“ доказују, да је оптужени баш велико-српски пропагатор.

Оптужени: Те „појаве“ које толико пута спомињете, не постоје. А и кад би постојале, то нису последице нашег рада. А кад би биле и последица нашег рада, нема чињеница из којег би се могло закључити, да би ми хтели отргнути Хрватску и Славонију и припојити их Србији.

Државни одветник: Ви сте одгајали народ постепено и приправљали сте тако земљиште за остварење велико српске идеје.

Оптужени побија исказе сведока који то тврде и чуди се, како то да су сви сведоци из разних крајева запазили исте појаве.

Државни одветник пита о српској застави и каже, да је то србијанска застава.

Оптужени: Србијанска застава мора имати грб. Јер тробојница је само народно обележје, а застава сваке државе мора имати и грб

Дожавни одветник: Слога са Хрватима само је излика, да се Хрвати искористе у великосрпске циљеве

Оптужени: То не стоји и то је једна проста обеда А све кад би било тако, онда би требало изнети за те доказе, а не разбацивати се простим обедама Хоће — баш против но ладокаже али му претседник вели да он не да у том правцу говорити.

Оптужени: Али молим вас госп претседниче! Ја се овде морам бранити не као окривљеник, него као човек, јер ми је г. државни одветник рекао, да сам неискрен. Како би вама било, да вама неко тако нешто каже? — Навађа чињенице из којих излази, да су он и његови једномишљеници искрени пријатељи Хрвата.

Државни одветник: Зашто све своје установе називате српским?

Оптужени: Било би глупо, кад би ми наше институције којима су члан ви сами Срби, називали хрватским.

Државни одветник вели, да су баш у њиховом котару изваљивани неки ступови са хрватском тробојком.

Оптужени: Ако је ко учинио, нисам учинио ја.

Државни одветник: Али је то плод вашег одгоја, да сељак мрзи све што је хрватско.

Оптужени: То није истина. Можда дотични сељак није ни знао, да је оно хрватска тробојка на стубу. Ако се боје хрватске тробојнице одоздоле гледају онда испадне српска тробојница. И на загребачкој митници има један стуб на којем је, баш кад се гледи одозгоре, српска тробојка.

Председник (смешећи се: Ваљда је онај који је правио тај ступ, био Србин (Смеј у дворани.)

Државни одветник: Др. Алаксандар Ђурић тужио је једног човека ради увреде поштења, што му је казао, да је Хрват.

Оптужени: То је ствар сасвим другачија него што је у оптужници наведено. То ће вам сам др. Ђурић потање разложити.

Државни одветник: Сведоци говоре, да је Светозар Прибићевић држао револуционарне говоре.

Оптужени: Шта се мене тиче, шта је говорио Светозар Прибићевић? Ја нисам тамо био, а нисам ни чуо за то

Државни одветник: Шта ви мислите о том говору?

Оптужени: Ваљда нећете овде и за мишљења испитивати? И то за мишљења о говору, кога нисам ни чуо! Мишљења су потпуно неодлучна по ову расправу.

Државни одветник: Само истицање српског имена, српског барјака итд није само по себи велеиздајничко. Али кад се то ради с неком извесном сврхом, кад се у савезу с тим предочује народу, да у Србији тече мед и млеко, — кад му се говори да је његов краљ Петар, онда се јасно види, да се све ради у велеиздајничке сврхе.

Оптужени: Ви доказујете на основу претпоставака, које су погрешне, дакле је и закључак ваш неистинит. Ако сам ја велеиздајник зато, што сам био у Београду, онда сте ви још пре велеиздајник, јер имате у Србији блиске родбине (Показује председнику неке књижице за цигарете са српском тробојком и Душаном Силним, које продаје у Загребу трговац Матија Фрајнд. Неки глас између оптужених: И то је једна појава — Смех.)

Државни одветник: То је све за вас прављено. Да није било ваше пропаганде, не би ни тога било.

Оптужени: Онда тај трговац наставља наш рад, па и њега треба затворити (Смех.)

Државни одветник: То не спада на вас. Ви као интелигентан човек, како можете тако шта говорити. Право сам вас назвао, да сте пучки трибун. (Бука и смех у судници.) После анексије Босне позивао је „Словенски Југ“, своје савезнике из Хрватске у помоћ. Сигурно не би звао, да савезници немају с њиме веза И из тог се види, да је постојала пропаганда.

Оптужени: Шта се то мене тиче? Ја немам никаквих веза са Србијом. Молим нека ми се каже директно, што сам баш ја чинио и да сам баш ја радио на револуционарном потхвату, а не говорити тако уопће

Државни одветник понавља опет исто и говори уопштавајући И нигде не спомиње, да је Живковић шта чинио.

Оптужени вели, да треба изнети стварну везу, која постоји између „појава“, а не само тако набацивати се и говорити: „Из тога се може и мора закључити то и то.“

Државни одветник: Вама као оптуженом било би најбоље, кад би признали све. Али ви ништа не признајете, што би вам на терет пало

Оптужени: Доста сам ја признао Али не могу признати, да сам велеиздајник, кад нисам.

Државни одветник обазире се на неке оптуженикове наводе из јучерањег говора у речима „Rascani“ и „Serviani“ и хоће да докаже, да је Живковић криво цитирао, кад је рекао за то „Срби“.

Оптужени: То је тачан превод с латинског Јер као што се Чеси немачки зову Die Böhmen тако се исто и Срби зову латински „Rasciani“ или „Serviani“.

Државни одветник: И неку сте годину погрешно навели

Оптужени: Споредно је, ако сам се преварио за 10—20 година. Него главно је, да се за Српство у овим крајевима знало још у XVI. веку. Главно је, да се знало пре него што сам се ја родио и да ја Србе нисам правио. (Смех.) — Истиче надаље, да је оптужница уперена против целог српског народа, јер што су оптуженици чинили, чинили су и тиме свих 700.000 Срба у Хрватској и Славонији. — На то долази до препирке између њега и државног одветника и они у исти мах нешто говоре. — Председник опомиње оптуженог, да не говори у исти мах, јер ће се морати створити закључак суда. — Живковић се поклони и рече: „Хвала лепо!“ (Смех.) — На то се окрене према бранитељима, а Акурти на једном устаде и рече, да тражи против Живковића заштиту суда јер се Живковић с њиме исмева.

Суд се повлачи да створи закључак.

Суд је закључио, пошто оптужени неће никако да се мирно влада, пошто је својим понашањем показао омаловажавање суда, то га је овај суд осудио на 24 сата у тамној соби и на тврди лежај.

Осим тога суд упозорује и окривљене и бранитеље и публику, да се влада мирно, јер ће оптужени и бранитељи бити дисциплинарно кажњени, а публика отстрањена

Бранитељ др Лукинић. Пријављујем ништовну жалбу, јер ми се није дала реч код мога штићеника Пере Бекића.

Претседник: Ја као претседник имам право одређивати ток расправе.

Др. Лукинић: Овде се у оптужници каже, да су настале између Срба и Хрвата опреке. Какве су то опреке?

Оптужени: Ја знам, да има по који човек, који ради да се шире опреке. Али у народу влада слога.

Др. Лукинић: Један сведок каже, да је Српство настало од грофа Куена, други један, да је од времена, откада је пропутовао велики жупан Будисављевић кроз Двор. Сад вам потпуно верујем, кад кажете, да не разумете оптужницу. Од када је Српство овде?

Оптужени: Од досељења.

Др. Лукинић: У оптужници стоји, да грчко-источни живаљ почео се истицати Србином у државном смислу.

Оптужени: То ја не разумем. Истицати се у државном смислу, значило би можда одређи се једног држављанства па прихватити друго.

Др. Лукинић: Како је путовао кроз Двор велики жупан Будисављевић?

Оптужени: Лепо Дошао, прегледао уреде и отишао из Двора, не задржавајући се.

Др. Лукинић. Па како је он могао онда само тим, што је пропутовао кроз Двор разбудити Српство?

Оптужени: То ја не знам. То ћемо питати оне, који то изјавише.

Др. Лукинић: Од када потичу ћилимови у вас?

Оптужени: Моја их је покојна мати правила.

Др. Лукинић: Како се то може женском кошуљом популаризовати грб?

Оптужени: Знам, да је овде и једна женска кошуља, али како не шири велеиздају, и ако је српски грб на њој, то ја не знам.

Др. Лукинић: Према палим изјавама са стране и државног одветника и председништва излази, да се слика краља Милана и Александра и других слободно овде ширила. Је ли изашла наредба да се слика краља Петра не сме држати?

Оптужени: Није.

Др. Лукинић: Г. председник је споменуо и питао, како то, да се у Двору оснивале српске институције, а хрватске не.

Оптужени: Тамо има од 27.000 душа 25.000 Срба, т. ј, 90%. Зато је Хрватима теже оснивати друштва.

Др. Лукинић: Речено је да сте ви као соколаш полазили зборове, и да сте радили против пића. Јесу ли гостионичари били љути на то?

Оптужени: Дабогме да јесу, јер су они имали своје рачуне.

Др. Лукинић: Има ли сведока крчмара?

Оптужени: Има у Црквеном Боку.

Др. Лукинић: У оптужници стоји, да су Хрвати искључивани из опћине.

Оптужени: У Двору је њих 4 већника, а по саразмеру према броју не би их могло бити. Има у околини нашој опћина, где су две трећине Срби, а половица је већника Срба, половица Хрвата.

Др. Лукинић: У оптужници стоји, да су се у Двору оделили учитељи Срби од Хрвата и хтели створити своју организацију.

Оптужени: То у Двору није било, и тај навод оптужнице не стоји.

Др Лукинић: Може ли се радити заједнички с онима, који кажу за Србе „влашки накот зрио за сикиру“?

Оптужени: Не може. Ко год има срца и душе, части и поштења, не може.

Др. Лукинић: Је ли могуће да Србин из освете сруши ступове. Чули смо да у новије време људи сами себи наручују претећа писма, па онда кажу да их пишу Срби. Један се је такав и обесио, кад су га ухватили.

Оптужени: Овде у затвору добио сам писмо из Двора, где ми пишу, да се је неки дан један господин провезао цестом на којој је дотле стајао ступ са хрватском тробојницом Кад су се они провезли, опазили су људи да је ступ срушен.

Др. Лукинић: Ко је тај господин?

Оптужени: Матија Чордашић, кр. кот. предстојник у Двору,

Др Лукинић: Је ли вам познато да је 1777. и то 17. маја царица Марија Терезија потврдила патријаршијски српски грб. Оригинал потврђења налази се у Карловцима у дворској архиви, а концепт у Бечу

Оптужени: Познато ми је, то најбоље доказује, како је то наш српски грб, и то одобрен с највишег мјеста.

Др. Лукинић: Је ли вам познато, да је војничка власт сад у ово доба разашиљила позиве ћирилиц м, коју држ. штампарија у Бечу зове српским писмом?

Оптужени: Из тога се види, да и војна власт зове ћирилицу српским писмом.

Др. Лукинић предлаже, да се приклопе писма Миклошићева Monumenta Serbica јер је језик наш српски и хрватски, био дипломатски језик угарских, босанских, српских и турских владара; даље да се приклопи Курелчева књига „Рецимо коју“, Ђерићева „О спрском имену“. Швикерову „Gesehichte der Militärgrenze“. Напослетку предлажем, да се прочита манифест Њ. В краља, у коме се каже: верни наш народ српски.

Државни одветник се противи том предлогу

Др. Лукинић: Мој предлог није из обести, него из нужде, јер оптужница полази са тога стајалишта, да у Хрватској до пре 2 године није било Српства. То је полазна тачка. Док државни одветник не повуче своју реч, да се о Српству није знало пре две три године, дотле ја остајем код свога захтева.

Суд се повлачи да створи закључак.

Сенат је закључио, да се захтеву дра Лукинића не да места и да се одбије, јер је већ у своме образложењу све то и онако већ прочитао. Што се тиче превишњег манифеста њега треба прочитати.

Чита се манифест царски од 1848

После неких питања бранитеља дра Валентеновића и дра Петрановића завршује се расправа и будућа одређује за сутрадан

Позив на претплату.

1. априла 1909. године отварамо нову претплату на другу четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура** — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пут дневно шаље лист кући **9 круна на три месеца**, иначе 8 круна

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и српске народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно**. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се преплаћује **поштанском упутницом**.

Нови претплатници који одмах пошљу своју претплату **за другу четврт 1909 добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, марта 1909.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Скупштина новосадског „Невена“.

IX. редовна главна скупштина српског занатлијског певачког друштва „Невена“ у Новом Саду одржана је у недељу 15. (28.) марта т. г. у 4 сахата после подне у овдашњој средњој школи. Скупштински рад текао је у најбољем реду. — Скупштина је једногласно усвојила извештај управног одбора и извештај друштвеног благајника и једнодушно је изразила своје задовољство целој управи. За тим се прешло на избор нове управе за 1909. годину. Управа је изабрана акламацијом. За председника је поново изабран досадашњи председник, професор Јован Живојновић, за потпредседника Васа Крендић, за тајника Тоша Грујић а за благајника Живојин Петровић. У управни одбор су такођер махом изабрани стари чланови, а упражњена места допуњена су новим члановима. Из године у годину видимо, како ово младо друштво показује све лепша успеха у сваком правцу, те се надамо, да ће овдашње родољубиво Српство још боље пригрлити ово певачко друштво у Новом Саду, те се уписивати за чланове помагаче „Невена“, а тиме уједно припомоћи да се ово младо друштво и материјално учврсти што јаче, те да узмогне свој по српски живаљ корисни рад проширити што више.

Пази на ред да не изгубиш право своје

Митрополијски црквени савет пооштрио је пропис, да се утоци против одлука епархијских конзисторија имају свагда подносити путем конзисторије, чија се одлука напада. Уједно је решио, да се непосредно поднесени утоци на њега и не узимају у мериторну расправу, већ ће се једино са формалне стране испитати, да није епархијска конзисторија одбила путем ње поднесен уток у таквој ствари, у којој је правни лек фактично дозвољен. Изрекао је уједно, да су конзисторије дужне спровести митрополијском црквеном савету утоке, уложене против оних конзисторијалних одлука, којима је одбијен, односно враћен странци уток уложен против такове им одлуке, против које према мишљењу конзисторијином утоку у опште места нема, или је прекасно поднесен.

Једна наредба парохијским звањима и општинама.

Митрополијски црквени савет, позвао је архидијецезанску и све епархијске конзисторије, да упуте подручна им парохијска звања, да без устезања и приговора имају задовољити замолбама црквених општина, да у цркви објаве дан избора црквених скупштинара и иначе дан држања црквених скупштина, а исто тако да су дужни удовољити и замолбама црквених општина гледе издавања списка бирача Саборски ће се одбор пак умолити, да путем административних одбора упути месне црквене одборе, да тачно означе ред црквених скупштина, који се у цркви има објавити, а наиме да се избегава истицање таквих чињеница (тачака дневног реда), који се односе на предмете, који ма у ком правцу додирују чисто личне, а нарочито дифамирајуће ствари и т. д.) појединих верних. Скупштински дневни ред благовремено да свештеницима доставе, никако пак у самом храму, а особито кад је служба већ отпочела.

„Слога“,

удружење бивших ученика и ученица српске православне велике гимназије новосадске, примила је у марту месецу од 3 члана оснивача К 130, од 20 помагача К 40 и од 9 редовних чланова К 55. У овако извешће за месец фебруар ушло је забуном, да је оснивачицу прве добротворне задруге Српкиња и доживотну претседницу Великокикиндске Добротворне Задруге Српкиња Нину Петровићку, рођ. Кенгелац за оснивача уписала сама задруга, а треба да је стојало, да ју је уписала гђа Сида Пачу, потпретседница исте задруге. Нови чланови су г. г. оснивачи са 50 К: Мита Поповић економ из Лединаца, Ђорђе Велић парох и Марија Д. Јовановића из Новог Сада, за коју су уместо венца на мртвачки одар јој приложила деца њена Гавра, Тоша и Милица још 50 К, те је она сада члан оснивач са 100 К; помагачи са 2 К: Ђорђе Милутиновић из Шопроња, Српска Кредитна Банка и Јоца Лацковић из Брода, Гавра Поповић умировљени учитељ и Даринка удова П. Павловића из Новог Сада и Илија Бурић гостионичар из Помаза; редовни са 2 К: Боривој Путник из Брода; свега 8 нових чланова. — Како по друштвеном уставу треба да чланови помагачи и редовни уплате чланарину сваке године најдаље до 1. априла по новом календару, то управни одбор овим путем моли врло лепо све чланове, да одговоре што пре својој чланској дужности; до 1. априла је за ову годину платило чланарину само 59 чланова.

Још један пораз алмажански.

Митрополијски савет на уток Младена Рајкова и другова из Вел. Кикинде, против одлуке епархијске конзисторије темишварске, уништио је одлуку ове којом је за црквеног опћинског ђакона у В. Кикинди именован Стојан Јакшић. Упућена је иста конзисторија, да ради извиђаја у току наведених незаконитости, које су приликом избора наводио почињене истрагу спроведе и на основу резултата ове истраге нову одлуку донесе.

Брзојави „Застави.“

Стигли 19. марта.

Француска и Немачка.

Берлин. Председник француске републике Фор састаће се априла у Монтекарлу са царом Вељевом

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић.**

Трговина.

Нови Сад, 18. марта 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 26 к 80 до 29 к — п
Пшеница нова 25 к 60 п до 26 к — п.
Пшеница средња 25 к 20 п до 25 к 60 п.
Пшеница лакша 25 к — п до 25 к 20 п.
Наполица нова 24 к 60 п до 24 к. 80 п.
Јечам нови 16 к 40 п до 16 к 60 п.
Зоб нова 17 к 40 п до 17 к 60 п.
Кукуруз у зрну нов 15 к — п до 15 к 20 п
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 148 к — п до — к — п.
Сланина 144 к — п до — к — п.
Сланина пањена 144 к — п до — к п.

} сваки по 100 кила

РОЈИЧКИ „Tempelquelle“ ствара прохтев, усавршава варење и регулише столицу.

Велико стоваралиште за Угарску:

Josef Hoffmann,
Budapest V. Bathorygasse 8.

267 2—4

Јавна захвала.

Свима онима који су приликом смрти мога нигда незаборављена сина

СТЕВАНА ОМОРЈАНА

труда уложили те се око погреба и потребним побринули нека је овим изречена хвала, нарочито пак г. г. чиновницима Српског трговачког Удружења, г. г. свештеницима и трговачкој омладини и певачкој дружини, гђицама које су нуз одар суделовале, и свима који су ми било усмено било писмено учешће изразили.

Још нека је свима хвала.

Нови Сад, 31. марта 1909. године.

Ојађени родитељи
Сава и Јелена Оморјан
из Борче.

365 1—1

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Са тужним срцем и неизмерним болом у души јављамо пријатељима и познаницима, да се наш мили син и брат

Платон Подградски,

српски православни народни учитељ у Десци, у среду 11. (24) марта после дуге и тешке болести преселио у вечност у 45. години живота, а 13. (26.) марта предат матери земљи.

Јављајући ову тужну вест својим и покојниковим пријатељима сматрамо за дужност, да овим путем изјавимо најердачнију благодарност г. Ј. Гавриловићу, свештенику и г. Р. Тополцу учитељу, који су се искреним и дирљивим говором опростили са покојником, и госп. Бранку Петровићу, свештенику, који је из почасти чинодејствовао.

Нека је велика хвала Благоју Стеванову на свесрдној помоћи и старању, које је указао покојнику приликом његове болести и смрти.

Тако исто благодаримо: г. г. Ђ. Богосављевићу, Ђ. Нинчићу, М. Тодорову, учитељима, као и осталима, који су драгог нам покојника до вечне куће испратили и тиме му последњу пошту указали

Београд, марта 1909.

Ожалошћени:

Отац **Јосиф Подградски**, професор у гимназији; мати **Паулина**, супруга **Софија**, браћа, сестре, синови и остала родбина.

367 1—1

Дражбена објава.

Српска православна црквена општина у Кађу издаваће дана 31 марта (13. априла) о. г. у 9 сати пре подне путем јавне дражбе на мањак зидање великог бирта.

По одобреном прорачуну целокупан посао процењен је:

1. Зидарски посао	11108 К.	62 ф
2. Дрводељски „	3273 „	78 „
3. Столарски „	3578 „	25 „
4 Цлепарски „	2232 „	— „
5. Лончарски и шлосерски	831 „	55 „
6. Моловање соба и разно	642 „	64 „
Свега:	21666 „	84 „

У име пишманлука захтева се 10 фор. од процењене своте, што ће се подузетнику задржати као јамчевина.

План, прорачун и услови могу се сваки дан видети у писарници црквене општине.

Из седнице месног црквеног одбора у Кађу, држане 7. (20.) марта 1909. године.

Страхиња Црнојачки перовођа. 321 3 3 — **Рада Стејин** председник

Књижевни оглас

Пријевод Зејерова дјела: Кућа „код звезде која тоне“, што га издаје наше друштво закаснило је услед непредвиђених запријека, те ће се почети разашиљати претплатницима почетком априла.

Стављајући то до знања српској читалачкој публици, молимо појединце, да се заузму за распачавање књиге тим више, што тиме доприносе колико побољшању материјалних прилика овога хуманога друштва, толико и ширењу лијепе књиге у народу.

Цијена књизи је 1·20.

Наручбе прима: M. U. C. Petar Davidović, všeobecna nemocnice, Praha II.

За: Друштво за потпомагање у Прагу Српске ђака.

М. Сауак тајник — **Пет. Давидовић** председник

Српско сент-мартонско поглаварство

Број 608 ex 1909.

Стечај.

На упражњено место општинске бабице овим се стечај расписује и позивају се све молитељке да своје по закону прописано оспособљење и досадање занимање оверовљеним сведоџбама снабдевену молбеницу најдуже до 15. априла по н кал. т. г на потписато поглаварство пошаљу, јер закашњене и незаконито снабдевене молбе не узимају се у обзир.

Плата је из општинске благајне у месечним оброцима годишње 240 круна а од сваког порођаја 2 круне изузимајући доказану сиротињу од којих не припада ништа.

У Српском Сент-Мартону 11. (24) марта 1909.

366 1 1 — **Општинско поглаварство**

Оглас.

У понедељак 23. марта (5. априла) о. г. у 9 сати пре подне ће се продавати на јавној лицитацији у закуп под пролетње усеве на једну годину дана земља манастира

Јаска.

Продаја ће почети на манастирском салашу

Лицитациони услови ће се обнародовати пре почетка продаје.

У Карловцима 15. (28.) марта 1909. 361 3—3

Душан Ширадовић,
помоћник надзорника српских народно-црквених добара.

ЗАВОД ЗА КЕМИЧКО ЧИШЋЕЊЕ ОДЕЛА

Јосифа Фукса

у Новом Саду

Кошутова (пређе главна) улица број 13

Сад пред празнике пошаљите своја упрљана или избелела одела, па ћете их добити натраг очишћена или обојадисана — као нова новцата.

У мом заводу се по американском систему, вештачки паром чисте одела за господу, госпође и децу. Даље декорациони штофови, теписи, завесе, чипке и т. д

Уметничко бојадисање свиле, вуне, крзна, коже и т. д.

Налози са стране оправљају се брзо и тачно на минут, а све по врло умереној цени 335 2—6

Тражи се

за једну трговачку породицу у Митровици

ЖЕНСКА

са добрим владањем, вична кувању и осталим домаћим пословима.

Плата уз целу обскрбу месечно 25 до 30 круна. Место стално. Писмене понуде на администрацију „Заставе“. 331 3 3

ВЕЛИКИ ИЗБОР ОДЕЛА

за мушке и женске приспео је

за пролетњу и летњу сезону

КОНФЕКЦИЈСКОЈ РАДЊИ

Пантe Спаића

Нови Сад

дунавска улица број 36.

Цене јефтине и утврђене.

329 3—5

Славонске једанпут печене

ШЉИВОВИЦЕ

130 хектолитара, 11 гради јаке, цена 28 новч. од литре.

Шиље се од **50 литара на више** Купац има буре на колодвор **Гарчин** послати на доњу адресу исто као и писма.

Пантелија Десанчић
226 4—12 Клокочевик
п. колодвор Гарчин.

НА ЗНАЊЕ!!

Част нам је поштованим муштеријама и грађанству Новог Сада и околине до повољног знања ставити, да под гаранцијом примам све послове, који спадају у *електричарску* струку, као: *рекламна осветљења аутомате*, провођење *електричних жица* у кућама, пренос *електричне снаге*, удешавање *акумулатора, излога*, домаће *лифте* са врло умереном ценом, исто тако и *водоводе, нужнике, собе за купање* и домаће телеграфе. Примам све у ову струку спадајуће оправке.

С поштовањем

Леополд Вернолд и Друг,
173 10—10 Нови Сад.

Лицитациона објава.

У смислу одлуке високославног саборског одбор издаваће се у закуп на јавној лицитацији, која ће бити на лицу места дана 24 марта (6. априла) пре подне у 9 сати оранице и пашњаци манастира

Св. Ђурђа

Ко жели лицитирати, мора положити, вадиум 10% од искличне цене, коју одређује изасланик саборског одбора

Закупнина се плаћа: прва половина одмах при лицитацији, а друга половина маја месеца.

Осим закупнине плаћа закупник за мерничке трошкове по 1 К од јутра. 371 1—2

Божидар Поповић,
члан и изасланик саборског одбора.

СРПСКА КРЕДИТНА БАНКА У БРОДУ н. С. Д. Д.

исплаћује од 19 марта (1. априла) 1909 почевши

Купон број а 4

СА К. 10·—

на својој благајници, као и преко свих српских новчаних завода.

Управа.

352 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.